

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-י - איתן

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

איתן

איתן - תנאי, דבר והיפוכו

איתן לשון של תוקף, לשון של חוזק, - "איתן מושבך ושים בסלע קנך" (במדבר כ"ד, כ"א), "נחל איתן", וכן ע"ז הדרך. וכידוע איתן בהיפוך האותיות עולה אותיות תנאי, ובפשוטם של דברים זה דבר והיפוכו, - תנאי זהו דבר שאינו בגדר 'קביעה וקיימא', דייקא הוא עומד על תנאי, אין לו מציאות של קביעות, לעומת כן איתן שהוא לשון של תוקף ושל חוזק, כל היותו לכאן הוא היותו מוחלטת, הויה גמורה. וא"כ כפשוטם של דברים, כידוע כל שני הפכים שורשם אחד, ולכן תנאי ואיתן שהם דבר והיפוכו הם אותם אותיות, האיתן הוא קבוע, הוא תוקף, הוא חוזק, והתנאי הוא עצם הדבר הבלתי קבוע, הוא עומד ותלוי.

שני התנאים דקריעת ים סוף ומתן תורה

אבל בעומק יותר, כמו שדורשים חז"ל כידוע על מה שנאמר בקריעת ים סוף "וישב הים לאיתנו" - 'לאיתנו' לתנאו הראשון, שתנאי התנה הקב"ה עם הים במעשה בראשית, שכשיעברו בני ישראל ביציאתם ממצרים לצורך כניסתם לארץ ישראל, יבקע להם הים. ויתר על כן, זהו התנאי שהתגלה ביציאת מצרים בקריעת ים סוף בשביעי של חג, אבל הרי התגלה עוד תנאי במתן תורה, כדרשת חז"ל כידוע, "יום השישי", שכל מעשה בראשית עומד ותלוי בו' בסיון, שהקדוש ברוך הוא התנה בשמים ובארץ, שאם מקבלים ישראל את התורה העולם מתקיים, ואם לאו, העולם חוזר לתהו ובהו. נמצא שהן המים והן הארץ עומדים על תנאו, - זה לא שני דברים נפרדים זה מזה, אלא זה שני שלבים ביציאת מצרים, השלב הראשון ביציאת מצרים הוא קריעת ים סוף, - "וישב הים לאיתנו" - לתנאו, זה תנאי אחד, ושלב השני של היציאה שהוא מתן תורה, שאחרית היציאה הוא "תעבדון את האלקים על ההר הזה", נאמר בה יסוד של תנאי, שהשמים והארץ עומדים על מציאות של תנאי.

ב' הפירושים ב'איתן' - שני צדדי התנאי

ועמקן של דברים, - בדין עגלה ערופה שנאמר להוריד אותה אל נחל איתן, מהו נחל איתן, - יש בזה מחלוקת רש"י ורמב"ם (הל' רוצח ושמירת הנפש) בסוגיא בסוטה, ש"י רש"י שנחל איתן זה נחל יבש, אין בו מציאות של מים, - כפשוטו נחל זהו מקום שיש בו זרימה של מים, ונחל איתן הוא ההיפך מהזרימה שבנחל, זהו נחל איתן לשיטת רש"י, אבל שיטת הרמב"ם היא להיפך, שנחל איתן זהו נחל שהמים רצים בו בתוקף וחוזק, וא"כ שיטת רש"י ושיטת הרמב"ם הם דבר והיפוכו.

וברור הדבר, שורש התנאי הוא ב"וישב הים לאיתנו" - לתנאו הראשון, ושם היה את שני המצבים, את המצב שהמים נמצאים במקומם דייקא, בפרט כשהמצרים נכנסו לים שנעשה אז תוקף וחוזק של המים, - "ימינך ה' נאדרי בכח ימינך תרעץ אויב", וכן ע"ז הדרך בעוד פסוקים, שמבו' שנעשה תוקף וכח במים, אבל מאידך, בני ישראל עברו בתוך הים ביבשה - בחרבה, הם היו ביובש, נמצא שגדר התנאי שנעשה, 'איתנו' - תנאו, יש כאן תנאי האם יהיה מרוצת מים בחזקה כשיטת הרמב"ם, או שהדבר יהפוך למציאות של יבשה כשיטת רש"י, שזהו מה שבני ישראל הלכו בתוך הים ביבשה - בחרבה.

וא"כ עומק מציאות התנאי, שהוא מגדיר את שני הצדדים האלו, מחד תוקף של מים וריבוי של מים, ומאידך מציאות של יבשה. ומכך כך להלכה למעשה נחל איתן צריך שיהא - או כך או כך -, שיטת רש"י ושיטת הרמב"ם, אבל זה מונח בהגדרה שזה שורש התנאי ביסודו, או חרבה - יבשה או ריבוי של מים, זה שני הצדדים של ה'איתן' שני הצדדים של ה'תנאי', ולכן ב'פועל' של ה'איתן' הוא יכול לנטות לצד הזה ויכול לנטות לצד הזה, אלו הם שתי הצדדים של נחל איתן.

עומק האיתן שבתנאי - מכח ה'מתנה'

אבל יתר על כן, שזה מה שהתחדש בקריעת ים סוף שנעשה שם ה'וישב הים לאיתנו' - לתנאו הראשון, - דבר שעומד כמציאות לעצמו, אז כפשוטו הוא 'איתן', יש לו מציאות של קיום כ'קביעה וקיימא', ודבר שעומד על תנאי, מה הגדרת הדבר במה שהוא עומד על תנאי, אז כפשוטו הוא איננו תקיף הוא איננו חזק כמו שהוזכר בראשית הדברים.

אבל בעומק יותר להמתבאר השתא, "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", מצד ה'ה' ילחם לכם' מתגלה העומק של הדבר שכל תנאי הוא לא מתחיל ממקום התנאי, אלא הוא מתחיל מהמקום של מי שמתנה על הדבר, זה המקום שממנו מגיע מציאות התנאי, כל תנאי בשורש הגדרתו היא שהוא מהמקור העליון יותר של מי שמתנה את אותו תנאי, כשבאים לדון על התנאי כשלעצמו, זה יוצר דבר שאיננו קבוע, אבל כשבאים לדון על שורש מציאות התנאי, דהיינו כשבאים לדון על ה'מתנה', גדרו ומציאותו של הדבר מצד ה'מתנה', הוא השורש של הקביעות שבו. ונחמד את עומק ההגדרה, - ראשית כל כפשוטו ולאחר מכן בהרחבה, ה'מתנה' כמובן זה הקדוש ברוך הוא, וא"כ בעומק אם הבריאה היתה עומדת כמציאות גמורה לעצמה, וכגון שהמים שבים היו עומדים כמציאות גמורה לעצמה, וכן השמים והארץ היו עומדים כמציאות גמורה לעצמם, מצד כך ה'איתן' שבהם היה תוקף וחוזק של נבוא, אבל עד כמה שמציאות הבריאה כולה אינה אלא תנאי, א"כ היא עומדת על ה'מתנה', והמתנה - "אתה הוא א-ל חי וקיים".

זה עומק כח הסברא שתנאי הוא אותיות איתן, כלומר העומק שאין לו קיום לעצמו אלא הוא עומד במציאות של תנאי, א"כ מה שמקיים אותו זה "ברצותו מאריך ברצותו מקצר" וכן על זה הדרך, ומצד כך התוקף והכח של מציאות הקיום של הדבר אינו עומד על מציאותו של עצמו, אלא כל היותו עומדת מציאות המתנה - מציאות השורש של הדבר, זהו שורש התוקף והכח של כל תנאי שמתגלה בבריאה, שהמתנה זה הוא יתברך שמו, "אל חי וקיים".

גדר 'תנאי קודם למעשה'

ובהבנה רחבה יותר, הרי כמו שלומדת הגמ' בקידושין כידוע מאד, את דיני תנאי מבני גד ומבני ראובן, ואחד ממשפטי התנאים הוא שצריך שיהא 'תנאי קודם למעשה', ובהגדרה הפשוטה מה ההבדל אם המעשה קודם לתנאי או התנאי קודם למעשה, - שאם המעשה קודם לתנאי כלומר שיש כאן מעשה גמור, ולאחר מכן יש תנאי שבא לעקור את מציאות המעשה, אבל אם התנאי הוא קודם למעשה, כלומר שכל מציאות המעשה איננה אלא עומדת ותלויה במציאות התנאי וא"כ היא איננה מציאות גמורה, זה עומק ההגדרה של 'תנאי קודם למעשה', תנאי אין לו כח לעקור מעשה, אלא שכשהתנאי קודם, המעשה מתפשט מציאות התנאי ולכן כשמתקיים התנאי נתפשט המעשה וכשלא מתקיים התנאי לא נתפשט המעשה, זה ההגדרה שנאמרה בתנאי בני גד ובני ראובן שצריך שיהא תנאי קודם למעשה.

התנאי ביציאה ממצרים והתנאי בכניסה לארץ

ולפי"ז ברור הדבר שזה לא מקרה שמבני גד ומבני ראובן לומדים את גדר תנאים, - הרי בני גד ובני ראובן בקשו לקבל את חלקם שבארץ ישראל מעבר לירדן, - וההבנה וההגדרה השורשית - היציאה ממצרים היא יציאה

מארץ, והכניסה לארץ ישראל היא כניסה לארץ, ובאמצע יש מעבר של ים ביניהם, - כמו שיוצאים מארץ אחת ונכנסים לארץ אחרת, כך גם המעבר שיש בו מציאות של מים - ים, יש בזה שתי סוגים של ימים, יש ים שהוא ההבדלה מהארץ של מצרים, ויש את הים שהוא לצורך הכניסה לארץ ישראל, הים שהוא מצד היציאה ממצרים זהו ים סוף שבו היה את ה'קריעת ים סוף', והים שהוא בצד הכניסה לארץ ישראל, הוא הירדן שכשנמצאים בעבר הירדן צריך לעבור את הירדן לארץ ישראל.

וא"כ ביציאה מארץ מצרים יש את קריעת ים סוף, ובכניסה לארץ ישראל הוא בעבר הירדן, - מי שמוציא את בני ישראל ממצרים ומעביר אותם את הים זהו משה רבינו, ומי שמכניס לארץ ישראל זה יהושע והוא זה שמעביר אותם את הירדן, אלו הם שתי הצדדים.

וא"כ אם ביציאת מצרים היה קריעת ים סוף ושם נאמר "וישב הים לאיתנו" לתנאו הראשון, שהוא עומד במציאות של תנאי, בהכרח שגם בכניסה לארץ ישראל בעבר הירדן יהיה בה ג"כ מציאות של תנאי, כיון שהם מקבילים אהדדי, והתנאי בכניסה לארץ ישראל זהו התנאי של בני גד ובני ראובן.

מציאות התנאי שבארץ - מל' רצון

וזהו מה שילפינו לדיני תנאי מתנאי של בני גד ובני ראובן, שעל זה נאמר "כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי", כלומר שזהו התנאי השרשי שמתגלה בבריאה והגדר של אותו תנאי זה ביחס לכניסתם של בני ישראל לארץ, ואילו בני גד ובני ראובן עצמם נשארים מעבר לירדן, - אז כפשוטו כמו שהוגדר בהתחלה יש תנאי מדין המים ויש תנאי מדין הארץ, אבל ביאור הדברים ביתר דקות, מה מציאות התנאי שמתגלה בכניסתם לארץ, - הארץ נקראת ארץ כמו שדורשים חז"ל מלשון רצון ומלשון ריצה, - "שרצתה לעשות רצון קונה", כך דורשים חז"ל בבראשית רבה, כלומר שמציאות הארץ היא מציאות של רצון, והרצון הוא גופא שורש מציאות התנאי שמתגלה בתנאי בני גד ובני ראובן, כלשון חז"ל "כשעלה ברצונו" שכביכול הוא יכול לרצות את הדבר והוא יכול לא לרצות את הדבר, זהו שורש מציאות התנאי שילפינו מבני גד ובני ראובן בכניסתם לארץ ישראל, ההויה של מציאות התנאי היא הרצון, - מה שהוגדר בהתחלה כפשוטו שתנאי ואיתן הם דבר והיפוכו, וחודד שעומק התנאי הוא תלוי ב'מתנה' שה'מתנה' זה - הוא יתברך שמו.

עכשיו חידדנו את ההגדרה שהיחס של ה'מתנה' שזה הוא יתברך שמו, - היינו רצונו - זה גופא נקרא ה'מתנה', כי הוא יכול לרצות את הדבר והוא יכול לא לרצות את הדבר, וא"כ יש את בעל הרצון ויש את מציאות הרצון, ומצד גילוי התנאי התנאי נמצא במציאות הארץ - במציאות הרצון, שבזה יש שני צדדים, רוצה או לא רוצה - אבל השורש של הדבר נעוץ בבעל הרצון שזה הוא יתברך שמו, שם מונח עומק שורש מציאות התנאי.

מדרגת ישראל 'מתנת חנם', אומות העולם - שכר ועונש

ולפי"ז שלב נוסף - כל תנאי נקרא תנאי, וכמו"כ שמי שעושה את התנאי הוא נקרא מתנה על הדבר וכן ע"ז הדרך, זה מאותו שורש של המילה מתנה, זה השורש של מציאות התנאי, - יש את דברי רש"י הידועים בתחילת התורה, "בראשית ברא אלקים" - א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם ראש חדשים וכו' ומה שהתורה התחילה בבראשית, שאם יבואו אומות העולם ויאמרו לישראל ליסטים אתם שכבשתם את ארצנו ארץ כנען, משיבים להם ישראל, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, הארץ של הקב"ה, ברצונו נתנה להם וברצותו נטלה מהם ונתנה לנו. - יש כאן דבר והיפוכו, בתחילה הקב"ה נתן את זה להם, ואח"כ הקב"ה נטל את זה מהם ונתן את זה לנו.

עומק נקודת הדבר - מה שהקדוש ברוך נותן את זה לבני ישראל ובני ישראל מקבלים את הדבר, הם מקבלים את הדבר מדין 'מתנת חנם', זה שורש מציאות קבלתם, וההגדרה יסודית וברורה, - יש עולם של שכר ועונש ויש עולם של מתנה, אומות העולם כשהם שנצטוו ב' מצוות בני נח, יסודם של המצוות הללו הם שכר ועונש, - אחד משבע מצוות בני נח זהו מה שהם נצטוו על הדינים, כי יסוד הדבר זה שכר ועונש, אבל בני ישראל יסוד עבודתם הוא לשמה, וממילא יסוד מה שהם מקבלים הוא מדין מתנה ולא מדין שכר, - וכמובן הקב"ה לא מקפח שכר כל

בריה והוא נותן שכר גם לישראל, אבל אומות העולם יסודם הוא 'שלא לשמה', וכל שלא לשמה היינו שהוא עושה על מנת לקבל, - זה שכר ועונש, משא"כ ישראל שיסודם 'לשמה' כמו שמבואר בגמ' בתחילת בב"ב בדף ח' כידוע בנותן צדקה ע"מ שיחיה בני, שבישראל הוא צדיק גמור, כלומר שיסודם ומהותם של ישראל הוא מהות של לשמה, ולפיכך כיון שפעולה לשמה עניינה שהוא עושה את הדבר באופן של מתנה, - זהו מצדנו שעבודתנו אליו יתברך שמו היא באופן של מתנה, ולהיפך מצדו יתברך שמו שהוא נותן מציאות של מתנה.

תנאי מלשון מתנה

ומצד כך, עומק כח גילוי שמתגלה בישראל, שהכח הפנימי שניתן לבני ישראל הוא כח של מתנה זה שורש מציאות התנאי שמתגלה, - שגילוי התנאי הוא תנאי בגדרי מתנות, כאשר חל מציאות של מתנה המתנה הניתנת יסודה הוא בגדרי התנאי, זה המתנה שהקב"ה נתן לבני ישראל, שהמתנה הניתנת היא ניתנת בגדרי תנאי, ומהי המתנה שהקב"ה נותן לבני ישראל - יש את המתנה שהיא בבחינת תורה, "וממדבר מתנה", כמו שדורשים חז"ל "מי שמשים עצמו כמדבר" שלו ניתן המתנה.

אבל יתר על כן, ארץ ישראל שניתנה לבני ישראל היא ניתנה מדין מתנה, - כל הניתנה של ארץ ישראל היא לא ניתנה לבני ישראל אלא בגדרי תנאי שזהו תנאי בני גד ובני ראובן, אבל יתר על כן מציאות ארץ ישראל שניתנה היא ניתנה מדין מתנה, כלומר שמה שהקב"ה נותן לבני ישראל את המתנה של ארץ ישראל בגדרי התנאי, כי אין לבני ישראל אחיזה גמורה בארץ ישראל מצד עצמם, אלא זה ניתן להם בגדרי מתנה, והמתנה הזו עומדת כל הזמן על מציאות של תנאי.

ולכן יש את המצב שבני ישראל נכנסים לארץ ישראל, ויש את המצב שבני ישראל יוצאים מארץ ישראל לגלות, הכניסה לארץ ישראל והיציאה מארץ ישראל הם אינם מציאות של מקרה, אלא המציאות הזו היא משום שכל האחיזה של בני ישראל שהם אוחזים בארץ ישראל אינה אלא בגדרי תנאי, אינה אלא בתורת מתנה. ומצד כך העומק של הדברים, - אם אוחזים בארץ ישראל מדין ארץ ישראל כפשוטו, א"כ יש כביכול אחיזה בארץ, אבל אם אוחזים בארץ ישראל רק מגדרי התנאי שאז האחיזה היא בגדר של מתנה כמו שנתבאר, נמצא שעל מנת לאחוז בארץ ישראל נצרך לאחוז בנותן המתנה שזה - הוא יתברך שמו ואין בלתו.

כלומר האחיזה שבני ישראל אוחזים בארץ ישראל היא גופא השורש - מה שהם אוחזים בו יתברך שמו ואין בלתו, זה גופא האחיזה של בני ישראל בא"י, וזה גופא נקרא איתן. האחיזה הזו שרשה והויתה מתחילה באברהם אבינו שהוא הנקרא איתן - "משכיל לאיתן האזרחי" מה שאברהם אבינו נקרא איתן כלומר שאצלו מתחיל להתגלות מציאות התנאי, והתנאי המתגלה אצל אברהם אבינו כדרשת חז"ל כידוע "בהבראם" אל תקרי 'בהבראם' אלא 'באברהם' ש'באברהם נברא העולם', והגילוי שמתגלה אצל אברהם אבינו שמכך כך זה נקרא ש'באברהם נברא העולם' הוא השורש של מציאות התנאי, שמה שניתן לבני ישראל ארץ ישראל זה מהכח של אברהם אבינו, - "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה" ה'התהלך בארץ לארכה ולרחבה' זה האחיזה שאוחזים בארץ ישראל מכח אברהם אבינו שנקרא 'איתן האזרחי', וא"כ עומק האחיזה שאוחזים בארץ ישראל מכחו הוא עומק של מציאות של תנאי שהתנה הקב"ה על הדבר שיהיה לו מציאות של קיום.

ירושת 'עבר' הירדן מכח אברהם ה'עברי'

ולפי"ז להבין ביתר עומק, - יש את ארץ ישראל עצמה שניתנה לבני ישראל משורש 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה', אבל יש את החלק של מעבר לירדן שזה שייך לבני גד ולבני ראובן ששם היה גילוי של תנאי, ואמנם התנאי היה שייך לכיבוש של ארץ ישראל - "אם יעברו חלוצים וגו' ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחוז" (במדבר ל"ב, כ"ט) ואם לא אינם מקבלים, אבל החלק שבני גד ובני ראובן מקבלים בארץ ישראל הוא לא בארץ ישראל עצמה אלא הם מקבלים את עבר הירדן, וברור הדבר מאיפה השורש שהם מקבלים את עבר הירדן, - זה השורש שמושורש באברהם אבינו שנקרא "אברהם העברי" וכדרשת חז"ל שכל העולם כולו מעבר אחד ואברהם מהעבר

השני, והוא נקרא עברי כי הוא עבר מעבר הנהר, "מעבר הנהר ישבו אבותיכם" כלומר שהוא עובר מצד זה לצד זה אז כפשוטו מה שהוא עובר מצד לצד, שייך לו רק צד אחד שהוא הצד של ארץ ישראל. אבל בעומק יותר מה שמתגלה מכחו של אברהם אבינו הוא שגם הצד השני של ה'עברי' שבו, גם אותו מגלה אברהם אבינו, ומכחו בני גד ובני ראובן יורשים את החלק של מעבר לירדן מכח 'אברהם העברי'.

עומק התנאי - ב' הצדדים קיימים בב"א

ולפי"ז - העומק הנפלא במציאות של תנאי, כפשוטו הגדרת כל תנאי שיש שני צדדים, אם כך ואם לא כך אז להיפך, אבל בעומק מה הם שני הצדדים שמתגלים בתנאי? בעבר הירדן צד אחד זה ארץ ישראל והצד השני זה עבר הירדן, וכן ב'אברהם העברי' אברהם אבינו נמצא בעבר אחד ויש את העבר השני, אבל בעומק מה שאברהם אבינו מגייר גרים כלומר שגם מה שנמצא בעבר השני, גם אותו מקדש אברהם.

וזה העומק הפנימי הנורא שמתגלה במציאות של תנאי, אם התנאי הוא תנאי כפשוטו א"כ יש צד שכן ויש צד שלא, ועד עכשיו הגדרנו את עומק הדבר שעצם זה שזה תלוי במתנה - בנותן המתנה - שזה שורש מציאות התנאי זה העומק של הקביעות שנמצא במציאות התנאי.

אבל להתבאר עכשיו בהמשך הדברים, המהלך הוא הרבה יותר עמוק, - עומק מציאות התנאי הוא ששני הצדדים קיימים בבת אחת, זהו עומק מציאות האיתן שמתגלה במציאות התנאי.

והדוגמא הבהירה לכך זהו הגמ' במכות בפרק שני - "קללת חכם אפילו על תנאי היא באה" מה כוונת הדבר שדווקא קללת חכם אפי' על תנאי היא באה, - הרי 'לעולם אל תהיה קללת הדיוט קלה בעיניך' כלומר שכח של קללה שייך שיהא גם במציאות של הדיוט, ואלא מאי - בחכם נתווסף עוד נקודה - כמובן שיש כמה פנים לנקודה - אבל בפנים אחד לדבר, הנקודה שמתווסף במציאות של תלמיד חכם, שמציאות התלמיד חכם גורמת ש"אפי' על תנאי היא באה" גם על הצד שהתנאי לא יתקיים, זה עומק נקודת הדבר שהת"ח נמצא במדרגה ששני הצדדים של התנאי כלולים בבת אחת ולכן קללת חכם אפילו על תנאי היא באה, - עד כמה שהתנאי הוא תנאי כפשוטו א"כ אין מציאות של הדבר אלא אם כן נתקיים התנאי שאז הדבר קיים ואם לא נתקיים התנאי הדבר אינו קיים, זהו פשוטו של תנאי, אבל בעומק יותר כאשר מתגלה המעמקים של מציאות התנאי, - עומק ההארה שבמציאות התנאי הוא שהתנאי הוא עומד בבת אחת בשני הצדדים שלו ויכול להתקיים, זה עומק מציאות התנאי.

ובעומק בתיבת תנאי יש בה אותיות אני ואין, זה פנימיות מציאות התנאי, הוא כולל בתוכו גם את האני את האחרית את הסיפא, שזהו אני-ת' אותיות תנאי, עד נקודת האחרית, אבל הוא גם אין, הוא חוזר לא' לנקודת ההתחלה והוא חובק בתוכו, את שני הצדדים גם יחד.

שורש התנאי שלמעלה ממקום הב' צדדים

תנאי שהגדרתו 'תנאי קודם למעשה' אם קודם חל המעשה ולאחר מכן חל מציאות התנאי א"כ זה תנאי כפשוטו, ואז גם היה צד מסוים שתנאי יכול לעקור את המעשה, אבל בעומק יותר מה שתנאי הוא תנאי קודם למעשה עומק ההארה שבדבר זהו מחמת ששורש התנאי הוא למעלה מהמקום שהדבר נחלק לשני החלקים, זהו תנאי של חכם, וזהו תנאו של הקב"ה התנאי שהתנה הקדוש ברוך הוא שמשם משתלשל התנאי של ארץ ישראל.

דייקא ילפי' את דיני תנאים מתנאי בני גד ובני ראובן שהיה בכניסתם לארץ ישראל, 'ארץ ישראל גבוהה מכל הארצות כולם' ועומק מה שהיא גבוהה מכל הארצות כולם - כל שאר הארצות הם ארציים שזהו לשון של ארץ, אבל ארץ ישראל 'ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה', ארץ שהיא בבחינת "אוירא דארץ ישראל מחכים" ודייקא מחכים שזה בבחינת 'קללת חכם אפילו על תנאי היא באה', זהו מציאות החכמה שמתגלה בארץ ישראל, שמתגלה ה'אפילו על תנאי' שני הצדדים של התנאי, התנאי שמתגלה בתנאי בני גד ובני ראובן הוא תנאי שנאמר דייקא בכניסתם לארץ ישראל, ובעומק זה ההגדרה של תנאי כפול, - כפשוטו תנאי כפול הוא לחזק את הדבר כמו 'שנה עליו הכתוב לעכב' שלצורך כן יש את התנאי כפול, אבל בעומק הגדרת תנאי כפול -

שמחדדים את שתי הצדדים, חוזרים וכופלים את התנאי לשתי הצדדים כי כמו שכשכופלים דבר הוא נעשה חזק יותר, כך כאשר כופלים את התנאי הוא עומד באותו מקום ששתי הצדדים מאוחדים יחד במקורם ושורשם, זה עומק מציאות התנאי. התנאי הזה - ברור ופשוט - הוא עומק האיתן, זהו שורש נקודת האיתן. והעומק הגמור שבדבר, - "תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם מקבלים ישראל את התורה מוטב ואם לאו חוזר העולם לתהו ובהו", אז כפשוטו אם מקבלים העולם מתקיים ואם לא מקבלים העולם חוזר לתהו ובהו, אבל בעומק הא והא איתנהו ביה, זהו התנאי של מעשה בראשית, מעשה בראשית זהו המעשה ויש תנאי קודם למעשה, תנאי שהוא קודם למעשה בראשית. זהו "תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית", - מדין תנאי קודם למעשה, לאיזה מעשה הוא קודם - למעשה בה"א הידיעה שהוא מעשה בראשית, זה שורש מציאות התנאי.

והתנאי שהתנה עמו הקב"ה הוא שכל דבר ודבר יתגלה בו גם זה וגם זה, זה נקרא 'בראשית ברא אלקים' כמו שהוזכר פעמים הרבה שאלקים זה גימטריא גם וגם, זה מה שמתגלה ב"אלו ואלו דברי אלקים חיים", מתגלה שזה גם וגם, זה עומק התנאי וזה עומק מציאות האיתן, זה עומק תוקף שורש נקודת הכח הראשון והשורש שמתגלה שניהם בבת אחת.

הכח הזה שמתגלה בראשית זה השורש של האיתנות שבבריאה, - והדברים הם בהירים מאד, כל דבר ודבר שקיים בבריאה אם יש לו אפשרות שהוא יתקיים ואפשרות שהוא לא יתקיים, א"כ אין לו מציאות של קיום גמורה, אבל אם תנאי בשורש הוא גם זה וגם זה, זה עומק נקודת התנאי שמעמידה את עומק תוקף כל מציאות הנבראים.

עומק ה'מתנת חנים' - בין כך ובין כך

התנאי הזה הוא בבחינת מתנה כמו שהוזכר: והמתנה הזו בבחינת "ישמח משה במתנת חלקו", כאשר ניתן מציאות המתנה נותן המתנה בעין יפה הוא נותן, שזה בחינת משה שעליו נאמר טוב עין הוא יבורך, הוא זוכה ל'ניתנה לו במתנה'.

השורש של המתנה שהקדוש ברוך הוא נתן בבריאה, הוא נתן את הדבר באופן שהתנאי שבבריאה מעמיד שהוא ניתן דבר והיפוכו וששתי הצדדים מתקיימים מיניה וביה, זהו עומק המתנה שהקב"ה נתן. מצד מקח וממכר האדם נותן ומקבל, וא"כ יש כאן שני דברים, אבל מצד מתנה זה כולו נתינה, שני הצדדים נמצאים בבת אחת, זה העומק של ההבדל בין מקח וממכר לבין מתנה.

פנימיות הבריאה היא מתנה, ופרעה שנקרא "התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו" (יחזקאל כ"ט, ג') הוא נקרא תנים כי הוא מתנגד למתנה - הוא מתנגד לתנאים ולכן ביציאת מצרים היה תנאים, והכח שהתנגד לכך הוא התנים הגדול שמתנגד למציאות אותם תנאים.

אבל כשמתגלה שלימות ההארה שהיא בבחינת המתנה, היא ההארה דלעמיד לבוא שנקראת מתנת חנם, מהו מתנת חנם - דבר שאינו חנם אם תעשה אני יתן אם לא תעשה אני לא יתן, אבל מתנת חנם עניינו שהוא נותן בין כך ובין כך, זה עומק הפנימיות של מציאות הבריאה, שהיא עומק ה'איתנו', עומק מציאות התנאי זה תוקף האיתן העליון.

האור הזה זהו "וישב הים לאיתנו", - אין הכוונה במה שהוא שב לאיתנו שהיה זמן שהוא חרבה - יבשה והיה זמן שהוא ים, אלא מתגלה שאותו מקום הוא גם ים וגם יבשה, זה נקרא "וישב לאיתנו", - "וישב לאיתנו" כלומר שבעצם הוא היה ים והוא חוזר להיות יבשה והוא חוזר להיות ים, מתגלה שמצד העומק שבדבר הוא חובק את שניהם בתוכו, זה נקרא "וישב הים לאיתנו".

כשהאור הזה יאיר בשלימות זה העומק של איתן האזרחי בבחינת הזרחה החדשה שעתידיה להתגלות במהרה בימינו בביאת הגאולה השלימה, יזרח ויאיר האור, מה שהיה נראה בהבחנה של כל ימות עולם שיש תנאי ומצד כך יש דור שכולו חייב ויש דור שכולו זכאי, או כך או כך, אבל כאשר יאיר האור השלם של מציאות הגאולה אז יהיה תוקף ששני הצדדים הם מאירים בבת אחת, זהו שלימות מציאות ה'איתן' עומק תוקף הבריאה, כל המצבים כלולים כולם בבת אחת, על זה נאמר "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" הכל מאיר בתוקף וחוזק בבת אחת.

ספרי הרב המחבר שנדפסו עד כה

■ מועדי השנה – ב' כרכים	■ בלבבי משכן אבנה – סט ה' כרכים
■ ספר עולם ברור	■ בלבבי משכן אבנה – א-ב
■ פרקי יסוד	■ דע את ביתך
■ שאל לבי (שׁו"ת תשע"ח-ט)	■ דע את גאולתך
■ תיקון כח הריכוז	■ דע את דמיונך
■ תיקון כח התאוה	■ דע את הרגשותיך
■ Bilvavi on the Holy Days	■ דע את הויתך
■ Bilvavi Parsha Bereishis-Shemos	■ דע את ילדיך
■ Bilvavi Parsha Vayikra-Devarim	■ דע את מידותיך – יסוד העפר
■ Bilvavi on the Path	■ דע את מחשבותיך
■ Building a Sanctuary in the Heart Part One & Part Two	■ דע את מנוחתך
■ Gateways To Hashem For Today's Jewish Woman	■ דע את נפשך
■ Getting to Know Your Feelings	■ דע את נשמתך
■ Getting to Know Your Home	■ דע את עצמך
■ Getting to Love Your People	■ התבודדות
■ Getting to Know Your Redemption	■ הכרה עצמית והעצמת הנפש
■ Getting to Know Your Self	■ ספר בעל שם טוב עם פירוש
■ Getting to Know Your Soul	■ בלבבי משכן אבנה
	■ ספר להב אש
	■ נפש החיים – שער ד'
	■ ספר מסילת ישרים – 3 כרכים

אזל

■ תורת הרמז – פרשיות חומש	■ ספר קל"ח פתחי חכמה פתחים א-ד
■ ספר דרך ה' עם פירוש	■ ספר קל"ח פתחי חכמה פתחים ה-יז
■ שבת קודש – הכנה לשבת קודש	■ פתחי שערים נתיב הצמצום
■ בלבבי משכן אבנה – ח"א אידיש	■ פתחי שערים נתיב עיגולים ויושר
■ Un Santuario en mi Corazon	■ פתחי שערים נתיב אורות אח"פ דא"ק
■ J'edifierai un Sanctuaire dans mon Coeur	■ ספר הקדמות רחובות הנהר חלק א
■ В сердце моем Святилище воздвигну	■ ספר עץ חיים שערים א-ג
	■ על התורה – פרשיות תשס"ו